

CAPUT IV.

De angina.

Pag. 56. l. 3. *Anginae varias species.*] Vera anginae idea ab impeditioe vel dolore in cibis & potibus devorandis & hauriendis petenda est, illa autem faucium affectio, quae reddit respirationem dolentem à causa morbosa superiores Æsophagi vel Asperae Arteriae partes obsidente, a scriptoribus medicis tam veteribus, quam neotericis, nec non & nostro auctore, angina simul appellatur.

Ambae hae species in alias variis nominibus insignitas dividi solent. Ex his autem quam plurimae, partim aliorum morborum soboles sunt, partim ex mala curatione, vel gradu ipsius mali suos ortus ducunt; cujus generis sunt in primis angina paralytica, quae sensus prae caeteris occupat, & oritur à faucium musculis adeo nervorum resolutione affectis, ut officiis suis fungi nequeant, angina hysterica, quae astrictioni spasticae debetur, & aegros hystericos & hypochondriacos obsidet, angina indurata, quae locum habet, quoties inflammatio, ob malam curationem, vel materiae obstruentis crassitudinem, glandulas faucium scirro affectas reliquerit; vel quoties nulla praegressa inflammatione obstruantur illae pituita

tuitâ glutinosâ , ut strumosis sit , & quibus ob frigus contractum anginam advenire pervulgata res est.

His denique adjicienda est angina illa, quae sanie tenui mali odoris, dolore, & punctione comitata est: Haec plerumque ortum suum habet a faucium glandulis, quae prius scirri naturam prae se ferebant, nuper autem cancro se occupari tristia signa edere inceperunt.

Pag. 56. l. 6. *Non satis pro morbi natura dilucide.*] Loripedem rectus derideat, quis autem, licet parum in historiâ medicâ versatus, nostrum autorem de aliorum scriptis obscuris querentem patienter tulerit, cum periculosi hujus morbi symptomata omni modo tam varia, curationemque tam variam postulantia, nec dilucide nec utiliter satis, ab ipso tradita sunt.

Pag. ead. l. 11. *Glandulae distenduntur & tumescunt.*] Quo minori incommodo aeger cibum & potionem devorare potest, quo minus intercluditur spiritus, eo minus periculi, ut & quo plus in conspectum veniat pars affecta, quae tumore, inflammatione, aliisque ejusmodi signis se manifestet, eo plerumque levior morbus, & curatio facilior, ob facilem medicamentorum applicationem; & proinde Angina cum tumore externo raro mali ominis, nisi forsitan a mole ingente vasa larga comprimente oriatur mahum, vel strumosae aut saniosae indolis sit tumor.

Ista autem anginae species quam noster auctor nominavit primam, ponit partes affectas ingenti aggestu materiae serosae vel pituitosae obstructas & impletas, ex quo fit ut tumore pallidioris coloris distendantur, quam si his vera inflammatio contigisset. Interea quamvis & cibi devoratio & respiratio aliquatenus impediatur, tamen in officiis suis peragendis obtuse tantum dolent partes affectae. Haec species illis quidem familiarior est, qui obesi, pituitosi, cachectici & hydropici sunt corporis habitus.

Pag. 56. l. 12. *In altera tonsillas occupat inflammatio sine perfecta suppuratione.*] Haec species, aliquando partem affectam ad suppurationis, imo aliquando ad gangraenae conditionem adducens, cognoscitur adesse febre, ab ipsa accessione valde acuta, pulsu valido (nisi multum laborent aspera Arteria, aliaeve partes respiratori intervenientes, quo casu debilis & creber est) oris & oculorum vultusque totius rubore, dolore in comedendo & devorando, vel respirando plus minus aucto, pro gradu febris, nec non & inflammationis, quae partes huic vel illi operi, & officiis fungendis assignatas invasit.

Ut proclivitas autem in suppurationem non benignam, vel etiam in gangraenam prohibeatur, tota consistit curatio in cita solutione inflammationis, ita quidem, ut aliquando sanguinem ter quaterve in viginti quatuor horis de-

tra-

trahere, eodemque die venas imam linguam percurrentes aperire, & validam alvi purgationem instituere, coactus fuerim. Sin autem aeger nihil devorare queat, clysterum ope sollicitanda est alvus, ut sat liquanda fiat.

Vesicatoria etiam imis colli vertebrae appo- sita, & aperta servata, non levia praebent auxilia, ut & eorundem pone aures, & inde ad humeros applicatio, eo modo, quo optime à parte affecta fiat humorum derivatio.

Interea assidua gargarizatione opus est, ne à respiratione frequenti partes aridae & durae evadant. At in hoc remedii genere adhiben- do, melius est, aegrotum perpetuo fere tepi- dum gargarismum in ore tenere & expuere, ut ejus ope madescant fauces, quam (ut mos est) fortiter in ore agitare; talis enim motus dolorem excitat, & inflammationem aug- et.

Si parum doleant partes, & pituita lenta tantum obstruantur, ut in specie aquosa dicta non raro accidit, ablutio valida melior est, quippe pituitam solvit & exprimit.

Nihilominus autem, ita res interdum fert, quod inflammatione non sat cito resoluta sit partis affectae suppuratio, interea dum haec contentione magna agitur, tumor partis sensim increfcit, atque in summas angustias, & vitae discrimen, ob periculum suffocationis, aegrum inducit.

Hic morbi status cognoscitur adesse tran- sitione doloris acuti in obtusum, pulsu mol- liori, horrore vespertino, aliisque puris gene-

rati signis, & praecipue ore ipso inspecto, & probe examinato, quippe circa tonsillas plerumque situm est malum.

Ideoque si in conspectum veniat pars, depressâ linguâ scalpello tundatur, ut exitus pateat materiae purulentae, simulque ut brevior & tutior aperiatur via, qua fauces ad pristinum habitum revertantur.

Multum equidem ad hanc rem confert, eas gargarizare medicamentum hunc in modum parato, quod ex ejus usu in hujusmodi morbis sat abunde iterato, haud parvas habere virtutes, mihi bene notum est.

℞. Decoct. Pectoral. cum Aq. Calc. ppt. ℥xiv. Tinctur. Myrrh. ℥i. Alumin. ust. ℥i. Mell. Rosar. ℥iss. m.

Si vero conspici nequeat tumor, & tamen propter morbi durationem, & suppurationis signa, eum suppuratum esse pateat, tussi, vomitu, aut sternutatione, excitatis concutendus est, quorum impetu post aliquas horas, plerumque rumpetur abscessus. At his non valentibus, aegroque in tantas angustias perducto, ut inde immineat immediata suffocatio, restat sola Bronchotomia.

Pag. 56. l. 13. *Et indurescunt.*] Duri glandularum tumores, scirri dicti, eam anginae speciem jam proxime memoratam multo saepius, quam aquosam sequi solent, praecipue si pluries redierit morbus. Sin autem diu maneat talis glandularum pravitas, sublatâ penitus sae-

saevitiae inflammata, applicetur gulae emplastrum ex Ammoniaco cum Mercurio, aliudve simile, & commodum erit Mercurium dulcem sublimatum per duas tresve noctes exhibere, & postero die alvum ducere, ea ratione quâ ferant vires; talemque purgationem alternis hebdomadis repetere, atque in ejus intervallis bis quotidie devorandus est bolus qui Cinnab. Antimon. Sal. Polychr. ana ði. Gum. Guiac. pulv. a granis v. ad ðss. habeat, superbibendo cyathum ex decocto Lignorum Guiaci, Sarpaparillae & Glychyrrhizae. Ulcera etiam pone Aures, sub Occipitio & Scapulis manu chirurgi excitata aliquod boni afferant.

Sin vero his modis non solvatur, ut saepe accidit, tonsillarum durities, quin ab harum tumore, & vaforum adjacentium compressione fiat frequens ad morbum recursus, tum vel cultro vel caustico medicamento ex locis suis exterminandae sunt hae partes durae.

Pag. 56. l. 14. *Illico fit Gangraena.*] Si autem pede tam cito festinet malum, ut irritis omnibus in Gangraenam ruant partes morbofae, id periculum his signis clare indicatur. Faucium dolor intensus, calor fere urens, ruborque splendens, caeteraque Phelgmones symptomata jam antea exposita, inopinato, & sine causâ idoneâ, mitioris indolis larvam induunt, dum revera omni momento temporis, in deterius mutatur morbus.

Tonsillae enim, partesque vicinae, quae paulo

paulo ante tenfae, ruberrimae, succi plenae, tumidae, renitentes, apparebant, nunc repente flaccidae, siccae, inaequales, pallidae, fuscae, livescentes, & quasi combustae evadunt. Pulsus interea ordine toto deficit vacillatque, quibus superveniunt Tendinum subfultus, Extremorum rigor, sudor glutinosus subfrigidus, anxietas summa, oris spuma, sensus hebetes, tardi, lethargici, & non raro mentis alienatio quaedam, quae praecursorum fidelium instar, mortem inexorabilem ad fores festinantem accedere annunciant.

Ex dictis satis certum constare arbitror, quae sint symptomata, quae Anginam summam inflammatione conjunctam ab ejus accessione, usque ad exitum in Gangraenam desinentem, comitantur.

De his igitur satis, nunc apte atque ordine, de aliâ hujus morbi specie, à priori longe diversa, nonnulla breviter animadvertere aggrediar.

Est enim ea Anginae species, quae cum illis a nostro auctore in hoc loco expositis, potissimum convenit; & cum verisimillimum videtur, hanc a nullâ aliâ causâ deducendam posse, quam ab aëre circumfuso, & alicujus rei contagione quâdam inquinato, haud improprie Anginae contagiosae nomen meretur.

Hic morbus nemini mortalium parcit, praeter caeteris tamen infantes, foeminas molles, desidiosas, juvenes tenellulos, virosque laxos otio & crapulae indulgentes adoritur.

Inci-

Incipit verò more Anginae praedictae, ple-
rumque verò horrore leniori, & frigore mi-
ori. Febris autem, quae subsequitur, licet
minus acuta, & minori inflammatione conjun-
cta sit, nihilominus praeter ordinaria illa nau-
seae, vomitus, aestus, rubedinis, sitis, linguae
albidae, fuscae, & inquietudinis symptomata,
semper fere vultum inflatum, animi defectiones
saepe recurrentes, dolores Capitis graves, seu
vertigine stipatos, Cervicem rigentem, & haud
ita multo post, tumidam longè conspicuam, cun-
ctisque notabilem, plus minusve comites habet.

Interea id animadvertere oportet hanc fe-
brem paroxysmorum mores & consuetudinem,
ut plurimum imitari; licet enim ex symptoma-
tibus praemissis, nonnulla per totum diem aeg-
rum excrucient, tamen vesperi & per noctem
acriora instant, & se periculosius exacerbata
sentiri faciunt, quae crastino mane, abortis
glutinosis, olidis sudoribus, quodammodo alle-
vata videntur. Obrepat autem omni horâ ma-
lum, jamque his occurrunt faucium ardor mor-
dens, Tonsillarum, Uvulae, partiumque vici-
narum tumores rubro splendentes, molles, in-
aequales, Emphysematis instar tumentes, &
speciei potius inflatae, quam vere inflam-
matae signa prae se ferentes.

At nihilominus dum haec fiunt, observatu
dignum est, hujusmodi aegrotos minori in-
commodo respirationem & quod devorandum
sit, conari, & perficere, quam ratio & symp-
tomata suadeant.

Interea *Anxietas Praecordiorum* continuo crescit, *Respiratio* devenit suspiriosa, *Vox* veluti ex *Gutturo* venereo ulceroso raucum quiddam clangens prodit; & in hoc rerum statu diem circiter tertium, aut quartum, nunc ferius, nunc ocyus efflorescentiae, quales *Erysipelati communes* sunt, aut *Ostri* instar splendentes, *Cervicem*, *Humeros*, *Artusque superiores* occupantes, *Exanthematibus mali moris* saepissime conjunctae, sese oculis subjiciunt: His aliquando furtim anteit, ut plurimum autem succedit cita & inopinata *Tonsillarum*, &c. detumescens facies, insidiosâ quidem symptomatum quorundam remissione sociata, *Faucium* quippe color vividus, coccineus in fuscum & cineritium mutatus, & *Glandulae ibidem sitae*, stigmatibus albis per omnem eorum ambitum dispersis obsitae, indubitata *Gangraenae praesentis periculossimae* indicia praebent.

Porro tam rapido cursu nonnunquam fertur hic morbus putridissimus, ut post aliquot horas ab ipso incurso, circa tonsillas & posteriores *Faucium partes*, quaedam stigmata apparuisse noverim, quae ut ut albo-flavis *Abcessuum simplicium Apicibus* aemula essent, ac tamen chirurgico pertusa, se sinceras *Carnis emortuae* esse *Escharas* demonstrarent, & proh dolor, solummodo ulcerum saniosorum, malignorum, speciosa tegmina, introrsum nil nisi turpe inest.

Hinc ille *Factor oris cadaverosus*, hinc illi *Halitus contagiosi*, hinc denique illae *Fluxiones*

nes

nes acres, sursum & deorsum omnia membra & viscera depascentes.

Praemissis his, propriam animadversionem desiderare videtur altera Anginae contagiosae species, quae passim à Medicis, sicuti id a nostro Auctore, malis exemplis inducto, perpetratum videmus, sine discrimine ad postremam modò descriptam omnino referri solet; perperam sane, alios enim Parentes, alia Jura, atque alia Auxilia agnoscit; in illâ, de quâ jam sermo fuit, Angina est morbus primigenius, ab ipso initio tonsillae rubent, dolent, tument, & tandem citius, nunc serius in Gangraenam desinunt: In hac autem, alia res est, quamvis aegrotum a prima accessione omnia Febris putridae symptomata edidisse liqueat, quamvis & plures dies, imo septimanas haec durasse certum sit, nulla tamen interea à cibis devorandis Querimonia, nulla Tonsillarum aut Faucium dolentium suspicio, ne similis morbi vestigia quidem ulla adsunt, tandem increfcente morbo, & auctâ putrida humorum pravitate, Faucium ardorem quendam levi prorsus in muneribus obeundis impeditiõne conjunctum, se primum sentire fatetur Febricitans. Alia nunc symptomata alia trudent, non solum Tonsillae, Uvula, & Fauces se in conspectum dant, maculis albis, fuscis, cineritiis obsitas, quin oris, aesophagi internam superficiem speluncis innumeris faiei tenuis, faetidae, plenis, ubique scatere patet. Continuo ex loco in locum serpit virus, viribus

busque simul eundo acquisitis, partes sice-
rae adeo citissime in eandem calamitatem cum
vicinis deveniunt, ut aegrotum jam medio in
discrimine mortis versatum, miseranda luctan-
tis Animae conamina pati videre minime mi-
rum sit.

Pag. 57. l. 25. *In Tonsillarum Gangraena.*]
Cum medendi ratio hic proposita Anginae, seu
summè inflammatae, seu contagiosae, Ton-
sillas occupantis, & Gangraenam minantis, haud
bene conveniat, nonne suspicari fas sit, Au-
ctorem aliquà cum incurià egisse, omnes has
Anginas fere in unam confundendo, licet cer-
tae fidei res sit, se adeo inter sese dissidere
atque discordare, ut quâ methodo aegrotum
una specie laborantem liberaveris, alium alterâ
detentum, eâdem ipsâ, ut plurimum e medio
tolles; quapropter monita pauca, quae in his
morbis medendi magis ex usu essent, hoc in
loco subungere, mihi videtur esse alicujus
momenti.

De Anginâ summè inflammatâ antea dictum
est, porro si Praxi, de cujus laudibus tanta
cum industriâ jactitarunt quidam medici nupe-
ri, adhibenda sit fides, ex faecundis vini ge-
nerosi calicibus petenda est Anginae contagio-
sae sanatio, ab ovo usque ad mala clamitant,
Io Bacche, huic numini in posterum cedat
Apollo. Quid non? Operta recludit, malignis
Faucibus, non minus quam sollicitis Ani-
mis, onus eximit: Medicis hisce bibulis duci-
bus, nil desperandum, spes jubent esse ratas.
Esto.

Estote Pueri aut Puellae, estote Viri aut Mulieres, oh felices ter & amplius, nunc vino pellite morbum. De nugis autem in viam redire tempus est.

Imprimis igitur notatu dignum est, quod ex Auctoris nostri consilio Sanguinis missione & Alvi purgatione incipiendum est. Haec medendi ratio, si urgeat simul Dolor Capitis, & rubeat Vultus vel inflatus sit, procul dubio conveniet, etiamsi ex pulsu tali exinanitione indigere non videatur morbus, aliter Delirium est in propinquo.

Pari etiam ratione Pulsui nequaquam est fidendum, si laboret aspera Arteria, difficulter enim propter arctatam fistulam per Pulmones transit sanguis, ideoque ejus copiam minuere est maxime necessarium.

Denique in hujusmodi Anginae curatione id maximi est momenti, ut medicus perquam diligenter animadverteret, an aegro cutis sicca & arida, an magnò calore conjuncta, an pulsus celer & durus adsint? Rebus enim ita se habentibus, hoc quoque monitum pro certo adplicere possum, Corticem Peruvianum damnatum plane admirandum secum attulisse, quicquid contra suadeant urgeantque tristes Gangraenae confestim adfuturæ Minae, neque unquam tutum habuisse locum, usque dum morbus remissionis, vel potius certa quaedam decessionis signa dederat.

Ab his autem longissime diversa est morbi natura, ubi loco symptomatum praedictorum ad-

ad-

adsint Oculorum & Faciei pallor, aegritudo Ventriculi, facilis in Animi deliquia Proclivitas cum pulsu celeri & debili, ut saepe accidit. Omittendae nunc omnino sunt Sanguinis Detractio & Alvi Purgatio, & earum vice exhibendus est Vomitus, atque eo peracto, ut quiete, viriumque refectione quadam patiatur aeger, danda sunt Cardiaca & Anodyna.

Praeterea, quamprimum id fieri potest, Decocto Pectorali, adjunctâ Oxymellis simplicis q. f. frequenter colluendae sunt Fauces; & creberrime haurienda est potio Riveriana dicta, additis simul Pulveris e Contrayervae compositae, pulveris Corticis Peruviani, vel ejus Extracti, aut Confectionis Cardiacae granis quibusdam, ea ratione, quâ postulent vires.

Hac curationis viâ per diem unum alterumve procedendum est, donec videatur, quae sit natura mali, summumque quid ejus. Si enim ex faucibus atque tonsillis inspectis, aliisve ex symptomatibus praedictis imminens Gangraenae adsint indicia, statim omnis tentanda res est, quâ vires vitales & humores circulantes ad statum naturalem instaurentur, eodemque tempore non minus cavendum est, ut materiei putri, saniosae, tutus concilietur exitus, ne vel ejus mora in Ulcusculis faedis, Partes vicinae sincerae trahantur, vel ex ejus fuctu per Vasa resorbentia pessima accendatur Febris.

Cum vero ex prava constitutione morbi talis virium instauratio & humorum emendatio uno im-

impetu non expectandae sint, ideoque etiamfi
 medicamenta Cardiaca, Diaphoretica & Anti-
 septica dicta, omnino dare necesse sit, qualia
 sunt Radices Contrayervae, Serpentariae Vir-
 ginianae, Cortex Peruvianus, Confectio Car-
 diaca, Acidis Vegetabilibus aut Mineralibus
 sociata, tamen ex his mitiora eligenda sunt,
 & sensim ad fortiora progredi oportet, donec
 quantum postulent vires ex symptomatibus pla-
 nius pateat.

Praeterea, ut natura ulteriorem Gangraenae
 indolem aut progressum impedire, & simul
 mala inde nata expellere proritetur, consulto
 nitendum est, ut Gula, seu potius tota Cer-
 vicis Regio pannis laneis, ex Decocto Foliorum
 Scordii, Absinthii, Florum Chamaemeli, cui
 Aceti portio decima admisceatur, calidissime
 expressis, per horam dimidiam foveatur, &
 dein ut superimponatur Cataplasma ad hanc nor-
 mam praescribendum.

℞. Farin. Semin. Lini in aq. commun. coct.
 S. A. ad idoneam consistent. f. b. Theriac.
 Andromach. ℥iv. Acet. optim. ℥ii. m. f. Ca-
 taplasma.

Sexta quâque horâ repeti debent & Fodus &
 Cataplasma.

Dum haec fiunt, Vesicatoria pone aures
 ponenda esse nequâquam praetermittendum aut
 negligendum est, super haec etiam, & ejus-
 dem generis Emplastra Colli Vertebrae, Bra-
 chii, Carpis, Femoribus, & Suris, eo ordi-
 ne & ratione admovenda sunt, quibus natura
 in

in hoc morbo dirissimo plerumque languescens, vires ad sese rite exerendas idoneis acquirere queat, sin autem hisce stimulis parum profecisse videamur, at e contrario, ex stupore aut torpore, cum pulsu celeri, debili, inaequali aut intermittente, vires vitales plus & plus deficere pateat, tum profecto capiti derafo emplastrum vesicatorium acre simul imponendum est.

Frequens Gargarismi emollientis, detergentis & antiseptici usus, & aliquando syringis ope in infantum os & fauces caute injecti, per varios hujus morbi cursus requiritur, ita quidem, ut urgente materiae tenuis & acris aut faniosae copia, singulis vel alternis horis repeti debeant tales faucium ablutiones, & praecipue priusquam ipsi aegrotto vel medicamenta vel nutrimenta assumere permissum sit, ne simul cum iis, vel in stomachum descendat, vel late serpendo asperam Arteriam aut Aesophagum male afficiat, vel pressura crustarum in venas recipiatur putridum virus.

Hoc per totum morbi cursum adeo sedulo observandum est, ut se gargarizare, & caput erigere, vel efflagitatu vel vi cogendus est aegrotus, ipso somno subinde de industria fugato.

In acidis etiam exhibendis notandum est, quod infantes, mulieres lautae, & delicatissimae, senes infirmi, aut cachectici, virique etiam molles, desidiosii non pauci, se dapibus & pulpamentis pascentes, acida male ferunt, &

& morsu aut dolore ventriculi & intestinorum ab iis assumptis laborant; licet modica tantum copia exhibeantur. Cum his itaque perparva portione incipiendum est; & revera primam semper gustare debet medicus, ob varias horum medicamentorum vires, quae sub eodem titulo in officinis fervantur.

Alvus interea vel subducenda vel constipanda est, prout postulent febris & aegroti vires; hujus enim praecepti semper memorem esse medicum oportet, quod caeteris paribus, quo debilitas major, eo minus laxanda est alvus. Sin autem ex delapsu humoris acris, purulenti, in intestina, excitentur dolores colici, non prorsus improbanda sunt ea, quae alvum lenissime moveant, qualia ex Manna, Rhabarbaro, & similibus petenda sunt; finita autem alvi subductione, lenia anodyna statim exhibere utile est.

Eadem res, meo saltem judicio, in tali casu tutius fit, ventrem emollientibus clysteribus laxando, Diarrhoea enim nequaquam excitanda est, at profecto caere & angue pejus vitanda; quippe hujus vi nimis exhauriuntur humores, nimisque exsiccat & debilitatur aeger; imo à saniosa materia deglutita, tanta saepe intestinis infertur injuria, ut insanabilis aliquando inde producat ventris fluxus, modo colliquans, modo dysentericus, hoc vero raro accidit, nisi sub morbi decessione; sin forte tristissimus ejusmodi casus se coram me-

F dico

dico sistat, prae caeteris valeat Decoctum in hunc modum praescribendum.

℞. Radic. Chin. Sarsaparill. C. C. C. ana ℥i. Gummi Arab. ℥iss. Cortic. Cinnamom. pulver. ℥iij. Aq. puriss. ℔iij. Decoque ad ℔ii. & dein Colaturae adde Sacchar. albiss. ℥ss. m. f. Decoctum, cujus Cyathus frequens, prout res exigant, dandus est; vel si validioribus auxiliis opus sit, adjiciendum est aliquod ex Mithridatio, Theriaca Andromachi, Electario e Scordio, aut specie e Scordio cum vel sine Opio, & similibus. Experientia enim saepe comprobavi parum valere Astringentia fortiora, quippe Intestina laesa horum vi ad dejectiones frequentiores stimulantur.

Ex usu autem sunt Clysteres huic proposito idonei, bis vel ter quotidie immittendi, scilicet.

℞. Juscul. Vitul. ℥vi. vel ℥viii. Mucilag. Sem. Pnyll. Cydonior. ℥ii. Electar. e Scord. ℥ss. m. f. Clyster. Vel.

℞. Gum. Arabic. ℥i. solve in Juscul. Vitul. ℥vi. & add. Electar. e Scord. ℥ss. m.

Cum remedia incrassantia dicta apud medicos hodiernos nullo sunt in honore, & jam exolescunt, eo quod ventriculum aggravare, vasorum lacteorum oscula obturare, & spiritum angustum difficilemque reddere dicuntur, mirum forsitan videatur, me haec tanti fecisse; at profecto in hoc, atque aliis hujusmodi morbis putridis, ea non exigui fuisse emolumenti affir-

affirmare haud vereor. Humores enim acres tum diluunt, & obtundunt, tum acidis assu- mendis, quae in hisce febribus mali moris ne- cessario postulantur, optimum praebent tuta- men, ne eorum usu nimis stimulentur intesti- na: Hoc quidem incommodum adeo hujusmodi medicamentis praecavendum est, ut remedia acida, quae in corrigenda humorum putredine saniosa, sibi ipsis Palmae gloriam profecto ar- rogant, multò majori copia assumi possunt, quam si cum solis aquosis potionibus exhibe- rentur.

Interea sit Victus ex Avenae, Hordei, aut Oryzae jusculo, cum vini Rhenani, Montani, vel Canariensis pauxillo.

Vetat enim morbi Indoles, ut Diaeta tam tenui tractandus sit aeger, ac si summâ inflam- matione laboret; omnibusque autem concedi debet liquidorum lenium viribus quassis refi- ciendis & symptomatibus demulcendis aptorum copia grata.

Curatio Anginae contagiosae secundae spe- cieï, licet magna ex parte, cum iis, quae jam proxime exposita fuerunt, conveniat, tamen has differentias, notatu proculdubio di- gnas, recipit.

Imprimis aegri hoc morbo laborantes Em- plastra Vesicatoria male ferunt, quae vel ex toto omittenda, vel multo minus audacter sunt admovenda; eorum vice autem, si vi- rium languor postulet, utilissime suppleat Si- napismi.

In hoc autem tristi casu, Remedia, quae ad sequentem normam confecta fuerunt, praeter ceteris omnibus mea vota ad bonos exitus ducere solebant, augendo vel diminuendo omnium aut singulorum copiam, prout postulent aegrotantium aetas & status & res.

R. Summitat. Rorismarin. Flor. Lavendul. recent. ana ℥ii. Radic. Contrayerv. Rad. Angelic. ana ℥ss. Gum. Arabic. ℥vi. Aq. commun. bullient. ℥xii. post macerationem in vase clauso, liquorem frige factum cola, & adde Vin. Croc. ℥iii. Acet. Vin. alb. ℥iss. (seu Elixir. Vitriol. acid. q. f. ad idoneam aciditatem) Syrup. Croc. ℥ss. f. mistura, cujus exhibenda sunt Cochlearia quatuor tertia vel quarta quaque hora.

Sin autem his non cedat morbus, sed proptensio ad Gangraenam potius incrementum capere, & corpus sudoribus viscidis diffluere videantur, ad sequentia confugere necesse fuit.

R. Ligni Guiaci rasi drachmas duas, Corticis Peruviani in pulverem triti fescunciam, Aquae communis libras duas; decoque ad libram unam, dein adde Radicis Serpentinae Virginianae in pulverem contusae unciam dimidiam, Foliorum Scordii manipulum unum, Tincturae Cinnamomi ℥ii. post macerationem in vase clauso per horam unam cola.

R. Infusi colati fescunciam, Confectionis Cardiacae, vel Damocratis, vel Electarii e Scordio scrupulum unum, vel Theriacae Andromachi scrupulum dimidium, Kermes Mineralis

ralis a grano dimidio ad grana quinque vel sex, Syrupi Croci drachmam unam misce fiat Haustus, quartâ vel sextâ quaque horâ sumendus. Horis autem intermediis decoctum sequens ad uncias duas singulis vicibus assumi debet.

℞. Radic. Chin. Sarsaparill. Santalor. Citrin. ana ℥ss. Gummi Arabic. ℥i. Aquae commun. ℔biss. & coque ad partes dimidias, deinceps, & adde Aceti Vin. alb. ℥iss. vel Succ. Limon. recent. ℥i. Aquae Cinnamom. Spirit. ℥ii. Syrup. Croc. ℥i. misce.

Si malâ fortunâ Kermes Mineralis deficiat, ejus loco substituendum est Vinum Antimoniale, ea ratione, qua Ventriculus id sine nausea ferret. Sin autem in his eligendis optio aliqua sit, & potestas, primum locum proculdubio tenere debet Kermes Mineralis, utpote tutius & felicius votis respondens.

Hac vel simili medendi ratione, forsan usque ad morbi exitum, saltem ad ejus crisin, quod tempus pro certo determinari nequeat, pergendum est, attentâ interea adhibita observatione, haec omnia adeo caute & cogitate fieri, prout ea aegri viribus & febris constitutioni sint maxime congrua: Nimirum, si adsit debilitas nimia, Cardiacis, Antisepticis & Stimulantibus succurrendum est, si urgeant vigiliae & inquietudines, anodyna addenda sunt, si, plusquam par sit, saeviat febris, augenda est Acidii copia, quod cum Cardiacis moderatis & obtundentibus commisceri debet; si pro symptomatum ratione clausa nimis sit Alvus, immittatur

tur Clyster, quo rejecto statim danda sunt Anodyna lenia; si è contrario nimis soluta sit, exhibenda sunt remedia idonea ex Electario e Scordio, Theriaca Andromachi, & similibus, ut antea monitum fuit; non tamen prorsus obstipanda est Alvus, sed tantum moderanda Diarrhoea, ne vires nimis exhauriat.

In illa autem Anginae specie, nec non & febris putridae prole non minus exitiali, quae pulsu celeri & debili, sudore glutinoso largo & ferè perpetuo: Capitis & Pectoris regiones praesertim occupante, respiratione suspiriosa, & cruore misso minus aequo cohaerente, comitata est; medicamenta Cortice Peruviano praecipue conjuncta, & libere exhibita, interpositis nonnunquam quibusdam ex praedictis, mira prorsus fecisse comperi.

Finem his imponam, postquam monuero ulcera saniosa & crustas emortuas, iisdem fere remediis internis & externis, ac in priori specie modò recensitis, ut plurimum indigere, auctis, solummodo in plerisque casibus, acidi copiâ seu viribus, utpote, non solum contra partis singularis, sed adversus acrem putremque totius corporis habitum strenuo pugnandum est. Etenim adstantis medici haec Ars, atque hic labor erit, utinam & his unitis certae aegrorum saluti consulere possit.

Pag. 57. l. penult. *Vulneribus satis profundis scalpello incidere.*] Crustae hae emortuae vix ac ne vix quidem scalpello aut exedentibus vel
adu-

adurentibus medicamentis tractandae sunt, talis enim medendi ratio rarissime tutum locum habet, & plus nocere quam prodesse solet, nisi maxima cum cautione, & levissima manu adhibeatur, quando naturâ annuente, & quasi viam monstrante, resolutiones & purgationes mortuarum a partibus vivis jam semel inceptae talia auxilia desiderari indicant. Neque parvi interdum est momenti diligentissimam adhibere curationem, ut fauces jam in plurimis locis nudae, exulceratae, & valde sensiles factae, nunc gargarismo emolliente, nunc & vapore, ex eodem bulliente, inspiratu, subinde foveantur, & linctu mucoso contra omne acre & irritans, quantum fieri potest tutentur.

Pag. 57. l. ult. *Adjecta mellis Aegyptiaci aliqua portione.*] Tantus aliquando adest in Tonsillis & Faucibus putris humor, ut ab hoc remedio, licet bene excogitato, opem satis opportunam obtinere frustra expectet medicus, fat bene, at non fat cito movet; interea contagio ulcerosa Labem in vicinas partes integras raptim dat, & dabit in plures; quapropter mihi diu in usu fuit ad hujusmodi misturam promptissimi auxilii gratiâ, confugere, quae rarissime spes meas fefellit. ℞. Mel. Rosar. ℥vi. Tinctur. Myrrh. ℥i. Balsam. Peruvian. ℥i. Spt. Sal. Marin. ab gut. decem ad quinquaginta vel sexaginta. Misce.

Hujus guttas quasdam ope Penecilli in crustas immittere sufficit, quod iterum atque ite-

rum, prout exigat occasio, repeti debet, nec minus studii ac operae impendere oportet, ut subinde in fauces introducantur linctus mollissimi mucosi, quae ulcerum sordes abluere, & dolores sedare valeant.

Pag. 58. l. antepen. *Strangulatio faucium.*] Hic morbus licet solo strangulatu se prodere dicatur, tamen febris valde acuta, & dolor capitis magnus ut plurimum sese comites huic addere solent. Unde non mirum est, aegrotos hac anginae specie laborantes, nisi summis tractentur exinanitionibus & citissimis, misero cruciabilique exitu perire.

Est autem alia hujus morbi species, quae a medicis socio dignatur honore. Haec quidem non a vasorum constitutione firmâ strictave nimis, sed ab eadem laxa nimisque debilitata ortum profecto ducit. Haec autem angina, alia est quam simulat, & plerumque aegros diuturnis morbis exhaustos aggreditur, & mortem fere semper praenunciat, vix unquam sanantur hi aegri, his porro unica spes salutis futurae, in medicina diaetetica, remediis mucosis & dolorem sedantibus conjuncta, ponenda est.

